

Argumentationsanalys

Del 2

rekonstruktion och värdering

Bör vi acceptera följande argument?

Om du frågar matematiker eller lekmän om vi kan veta någonting om matematiska objekt, exempelvis primtal, så kommer många att svara ja. Men det är inte möjligt, åtminstone inte om matematiska objekt är abstrakta, vilket de är. Det leder till följande problem. Om matematiska objekt är abstrakta kan vi ju inte interagera kausalt med dem. Alltså kan vi inte ha kunskap om matematiska objekt. (JPK, s. 12)

rekonstruktion och värdering

Intuitivt har ett argument högst **värde** (epistemiskt, pragmatiskt) om det är *sunt*.

Sundheten hos **naturliga** argument—argument som framförs i (ofta ledig) löpande text eller talspråk—är ofta svår att bedöma direkt.

För att avgöra värdet hos naturliga argument—båda andras, och våra egna—är det hjälpsamt att först **rekonstruera** argumentet.

rekonstruktion

Rekonstruktion. Att *rekonstruera* ett argument innebär att extrahera de centrala delarna i argumentet—premisser och slutsats—från löpande text/tal, och ställa upp dessa på standardform.

Rekonstruktion gör att argumentets **form** framträder tydligare: den egenskap som är ansvarig för argumentets eventuella *giltighet*.

Rekonstruktion gör det också lättare att ta ställning till argumentets **innehåll**.

För att avgöra om premisserna i ett givet argument är sanna, måste vi först urskilja exakt vilka dessa premissor är. Givet att argumentet är giltigt, är premissernas sanning egenskapen som är ansvarig för argumentets eventuella *sundhet*.

rekonstruktion steg för steg

- 1 **Identifiera slutsatsen.**
- 2 **Identifiera explicita premisser, och ställ upp med slutsatsen på standardform.**
- 3 **Identifiera implicita premisser & mellanliggande slutsatser, och skriv ut dessa i rekonstruktionen.**

Vi går igenom dessa steg i ordning.

identifiera slutsatser

Det mest effektiva sättet att rekonstruera ett argument är att först identifiera slutsatsen: det som den som framför argumentet huvudsakligen vill visa är sant.

Slutsatser introduceras ofta med särskilda uttryck:

Slutsatsmarkörer i svenskan. *därför, alltså, så, detta visar att, då följer att, vi kan nu sluta oss till att, därmed gäller att, ergo...*

Slutsatsmarkörer i engelskan. *therefore, so, hence, consequently, it follows that, this tells us that, I conclude that, ergo...*

Notera: Slutsatser förekommer också utan särskilda markörer. Omvänt så kan markörerna användas för att introducera annat än argumentets huvudsakliga slutsats.

identifiera slutsatser

Förleds inte av komponenten *slut* i ordet *slutsats*! I naturliga argument kan slutsatsen förekomma varsomhelst, även i inledningen.

Alla fattar att Donald Trump kommer att vinna valet i USA. Det finns ju liksom bara två alternativ: antingen vinner Trump, eller så vinner Joe Biden. Och Biden är alldeles för gammal för att vinna.

Slutsatsen kan också vara **implicit** (underförstådd).

Om jag stal Anders sista kaka? Alltså, det hade ju varit ett stort socialt övertramp. Och du känner ju mig — jag är alltid väldigt mån om att bli omtyckt. Då gör man ju absolut inte något sådant; det fattar du ju själv!

Slutsats: Jag stal inte Anders sista kaka.

identifiera slutsatser

Vad är slutsatsen i detta argument?

Om du frågar matematiker eller lekmän om vi kan veta något om matematiska objekt, exempelvis primtal, så kommer många att svara ja. Men det är inte möjligt, åtminstone inte om matematiska objekt är abstrakta, vilket de är. Det leder till följande problem. Om matematiska objekt är abstrakta kan vi ju inte interagera kausalt med dem. Alltså kan vi inte ha kunskap om matematiska objekt.

identifiera slutsatser

Vad är slutsatsen i detta argument?

*Om du frågar matematiker eller lekmän om vi kan veta någonting om matematiska objekt, exempelvis primtal, så kommer många att svara ja. Men det är inte möjligt, åtminstone inte om matematiska objekt är abstrakta, vilket de är. Det leder till följande problem. Om matematiska objekt är abstrakta kan vi ju inte interagera kausalt med dem. Alltså **kan vi inte ha kunskap om matematiska objekt.***

Slutsats: Vi kan inte ha kunskap om matematiska objekt.

identifiera explicita premisser

Premisserna i ett naturligt argument kan vara antingen explicita eller implicita. Det är i allmänhet enklast att börja med att identifiera de explicita premisserna.

Premisser introduceras ofta med särskilda uttryck:

Premissmarkörer i svenskan. *eftersom, för att, skälet är att, detta följer av/från det faktum att...*

Premissmarkörer i engelskan. *because, since, the reason being that, this follows from the fact that...*

Notera: Premisser förekommer också utan språkliga markörer.

identifiera explicita premisser

Förleds inte av komponenten *pre* (lat: *före*) i ordet *premiss*! I naturliga argument kan premisserna förekomma varsomhelst, även mot slutet.

Alla fattar att Trump kommer att vinna valet i USA. Det finns ju liksom bara två alternativ: antingen vinner Trump, eller så vinner Joe Biden. Och Biden är ju alldeles för gammal för att vinna.

identifiera explicita premisser

Förleds inte av komponenten *pre* (lat: *före*) i ordet *premiss*! I naturliga argument kan premisserna förekomma varsomhelst, även mot slutet.

Alla fattar att Trump kommer att vinna valet i USA. Det finns ju liksom bara två alternativ: antingen vinner Trump, eller så vinner Joe Biden. Och Biden är ju alldeles för gammal för att vinna.

identifiera explicita premisser

Förleds inte av komponenten *pre* (lat: *före*) i ordet *premiss*! I naturliga argument kan premisserna förekomma varsomhelst, även mot slutet.

Alla fattar att Trump kommer att vinna valet i USA. Det finns ju liksom bara två alternativ: antingen vinner Trump, eller så vinner Joe Biden. Och Biden är ju alldeles för gammal för att vinna.

Notera: Både premisser och slutsats kan behöva formuleras om för att deras, och hela argumentets, logiska form ska bli tydlig.

omformulering

Alla fattar att Trump kommer att vinna valet i USA. Det finns ju liksom bara två alternativ: antingen vinner Trump, eller så vinner Joe Biden. Och Biden är ju alldeles för gammal för att vinna.

omformulering

Alla fattar att Trump kommer att vinna valet i USA. Det finns ju liksom bara två alternativ: antingen vinner Trump, eller så vinner Joe Biden. Och Biden är ju alldeles för gammal för att vinna.

- 1 ~~antingen vinner Trump, eller så vinner Biden~~
Trump (kommer att vinna valet i USA) eller
Biden kommer att vinna valet i USA
 - 2 ~~Biden är ju alldeles för gammal för att vinna~~
Biden kommer inte att vinna valet i USA
-
- 3 Trump kommer att vinna valet i USA.

Att omformulera på detta vis underlättar för värderingen av argumentet.

identifiera explicita premisser

Vilka är de explicita premisserna i detta argument?

Om du frågar matematiker eller lekmän om vi kan veta någonting om matematiska objekt, exempelvis primtal, så kommer många att svara ja. Men det är inte möjligt, åtminstone inte om matematiska objekt är abstrakta, vilket de är. Det leder till följande problem. Om matematiska objekt är abstrakta kan vi ju inte interagera kausalt med dem. Alltså kan vi inte ha kunskap om matematiska objekt.

identifiera explicita premisser

Vilka är de explicita premisserna i detta argument?

*Om du frågar matematiker eller lekmän om vi kan veta någonting om matematiska objekt, exempelvis primtal, så kommer många att svara ja. Men det är inte möjligt, åtminstone inte om **matematiska objekt är abstrakta**, vilket de är. Det leder till följande problem. **Om matematiska objekt är abstrakta kan vi ju inte interagera kausalt med dem.** Alltså kan vi inte ha kunskap om matematiska objekt.*

... och ställ upp på standardform

Vi kan nu ställa upp alla explicita premisser och slutsatsen på standardform.

- ① Matematiska objekt är abstrakta. (EP)
 - ② Om matematiska objekt är abstrakta,
så kan vi inte interagera kausalt med dem. (EP)
-
- ③ Vi kan inte ha kunskap om matematiska objekt.

Är detta argument giltigt?

identifiera implicita premisser

Nej: det har följande ogiltiga form.

Argumentform

Motexempel

① A	① Stockholm ligger i Sverige.	sant
② Om A, så icke-B.	② Om Stockholm ligger i Sverige, så ligger Stockholm inte i Danmark.	sant
_____	_____	
③ icke-C.	③ Oslo ligger inte i Norge.	falskt

Skälet till att argumentet ändå kan tyckas övertygande är att det förlitar sig på en **implicit premiss**.

identifiera implicita premisser

Implicita premisser är mycket vanliga, och **påverkar giltigheten** hos argumentet. Se denna rekonstruktion av *Jag tänker, alltså finns jag*:

① Jag tänker.	① A.
_____	_____
② Jag existerar.	② B.

Detta är giltigt först när vi inkluderar en implicit premis:

① Jag tänker.	① A.
② Om jag tänker, så existerar jag.	② Om A, så B.
_____	_____
③ Jag existerar.	③ B.

Sträva efter att identifiera och inkludera implicita premisser i den utsträckning det behövs för att göra argumentet giltigt.

identifiera mellanliggande slutsatser

Argument innehåller ofta **delargument**.

- 1 Trump (vinner valet) eller Biden vinner valet.
- 2 Biden vinner inte valet.
- 3 **Trump vinner valet.**
- 4 Om Trump vinner valet, så kommer relationerna mellan USA och Kina att försämras.

-
- 5 Relationerna mellan USA och Kina kommer att försämras.

Delargumentens slutsatser kallas **mellanliggande slutsatser**, och används som premisser i huvudargumentet. (5) fås från (4) + (3).

Mellanliggande slutsatser lämnas ofta implicita i naturliga argument. Detta påverkar **inte** argumentets giltighet, men kan försvåra bedömningen av argumentets giltighet.

Inkludera därför mellanliggande slutsatser i din rekonstruktion.

identifiera implicita premisser

Vilka är de implicit premisserna i detta argument?

Om du frågar matematiker eller lekmän om vi kan veta något om matematiska objekt, exempelvis primtal, så kommer många att svara ja. Men det är inte möjligt, åtminstone inte om matematiska objekt är abstrakta, vilket de är. Det leder till följande problem. Om matematiska objekt är abstrakta kan vi ju inte interagera kausalt med dem. Alltså kan vi inte ha kunskap om matematiska objekt.

identifiera implicita premisser

Vilka är de implicit premisserna i detta argument?

Om du frågar matematiker eller lekmän om vi kan veta någont om matematiska objekt, exempelvis primtal, så kommer många att svara ja. Men det är inte möjligt, åtminstone inte om matematiska objekt är abstrakta, vilket de är. Det leder till följande problem. Om matematiska objekt är abstrakta kan vi ju inte interagera kausalt med dem. Alltså kan vi inte ha kunskap om matematiska objekt.

Ungefär: Om vi inte kan interagera kausalt med matematiska objekt, så kan vi inte ha kunskap om dem.

... och lägg till på standardform

Vi kan nu lägga till denna premiss till de övriga.

- ① Matematiska objekt är abstrakta. (EP)
- ② Om matematiska objekt är abstrakta,
så kan vi inte interagera kausalt med dem. (EP)
- ③ Om vi inte kan interagera kausalt med matematiska objekt,
så kan vi inte ha kunskap om dem. (IP)

-
- ④ Vi kan inte ha kunskap om matematiska objekt.

Är detta argument giltigt?

identifiera implicita premisser

Ja: det har följande giltiga form.

- 1 A.
 - 2 Om A, så icke-B.
 - 3 Om icke-B, så icke-C.
-
- 4 icke-C.

Vi kan även lägga till en implicit mellanliggande slutsats. *Vilken?*

identifiera mellanliggande slutsatser

- ① Matematiska objekt är abstrakta. (EP)
 - ② Om matematiska objekt är abstrakta, så kan vi inte interagera kausalt med dem. (EP)
 - ③ Vi kan inte interagera kausalt med matematiska objekt. (1, 2)
 - ④ Om vi inte kan interagera kausalt med matematiska objekt, så kan vi inte ha kunskap om dem. (IP)
-
- ⑤ Vi kan inte ha kunskap om matematiska objekt.

Detta är en fullständig rekonstruktion av det ursprungliga argumentet.

rekonstruktion steg för steg

- 1 **Identifiera slutsatsen.** Tänk på att
 - uttryck som *därför*, *alltså*, *så* signalerar slutsats,
 - slutsatsen också kan förekomma utan sådana uttryck,
 - slutsatsen kan finnas varsomhelst i texten/talet,
 - slutsatsen kan vara implicit.
- 2 **Identifiera explicita premisser,** och ställ upp med slutsatsen på standardform. Tänk på att
 - uttryck som *eftersom*, *därför att*, *skälet är att* signalerar premisser,
 - premisser också förekommer utan sådana uttryck,
 - premisser kan finnas varsomhelst i texten/talet.
- 3 **Identifiera implicita premisser & mellanliggande slutsatser,** och lägg till dessa i rekonstruktionen.
- 4 **Genom hela processen:** Tänk på att (om)formulera så att den logiska formen hos påståenden framgår, och vara välvillig.

värdering

Argument värderas efter både form och innehåll.

- 1 Först undersöker vi formen: Är *argumentet giltigt*?
 - Om vi avgör att argumentet inte är giltigt (och inte heller bärande), kan vi avfärda det.
 - Om vi avgör att argumentet är giltigt, övergår vi till steg 2.
- 2 Sedan undersöker vi innehållet: Är *argumentet sunt*?
 - Om samtliga premisser är sanna, är argumentet sunt. I detta fall är det enda rationella att **acceptera slutsatsen**.
 - Om någon premiss är falsk, är argumentet inte sunt. I detta fall ger argumentet oss inga goda skäl att acceptera slutsatsen, och kan avfärdas.

Notera: Att ett påstående ingår som slutsats i ett ogiltigt eller osunt argument betyder inte att påståendet faktiskt är falskt, bara att *argumentet* inte ger oss skäl att tro att det är sant.

Men om ett påstående ingår som en slutsats i ett sunt argument, måste det vara sant.

Är detta argument sunt?

- ① Matematiska objekt är abstrakta. (EP)
 - ② Om matematiska objekt är abstrakta,
så kan vi inte interagera kausalt med dem. (EP)
 - ③ Vi kan inte interagera kausalt med matematiska objekt. (1, 2)
 - ④ Om vi inte kan interagera kausalt med matematiska objekt,
så kan vi inte ha kunskap om dem. (IP)
-
- ⑤ Vi kan inte ha kunskap om matematiska objekt.